

SAAVUTETTAVAMPI LUKIO

LUKIOKOULUTUKSEN LAATUA VANTAALLA -

HANKKEEN LOPPUJULKAISU

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	3
Lukiokoulutuksen laatu ja saavutettavuus.....	3
Samanaikais-/ yhteisopettajuus	4
S2-opiskelijoiden tuen tarpeet ja tuki	5
Oppimisen tuki ja tuen vaikuttavuus	6
HANKKEEN OPIT JA TUOTOKSET	7
Samanaikais-/ yhteisopettamisen kehittäminen	7
Ennen hanketta toteutetun yhteistyön koonti	8
Kokemuksia hankkeen yhteisopetuskokeiluista	9
Opettajavarjostukset ja nivelvaihe	13
S2-opiskelijoiden tuen kartoitus ja opiskelukielen tuen suunnitelma.....	14
Kielikoordinaattori.....	15
Materiaalit oppimisen tukeen	16
Oppimisen tuen toimivuus ja arviointi	16
HANKETYÖSKENTELYN ONNISTUMISET	19
Lukiovierailut	19
Työryhmätoiminta	19
Yhteistyö muiden kanssa.....	20
POHDITTAVAA JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ.....	22
LÄHTEET	23
LIITTEET	24

Eeva Pylkkö ja Emmi Kivivuori, Projektiasiantuntijat

Lukiokoulutuksen laatua Vantaalla -hanke

Vantaan kaupunki, Toisen asteen koulutuksen palvelualue

02/2025

Kuvat: Copilot, Eeva Pylkkö, Vantaan aineistopankki (graafinen aineisto)

Kansikuva: Jori Lindroth / Vantaan aineistopankki

JOHDANTO

Lukiokoulutuksen laatu ja saavutettavuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman vuosina 2021-2022.¹ Ohjelman tavoitteena oli kehittää lukiokoulutuksen laatua ja saavutettavuutta, edistää opiskelijoiden hyvinvointia sekä lisätä koulutuksen tasa-arvoisuutta. Osana Lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelmaa julkaistiin 10.11.2022 lukiokoulutuksen laatustrategia, joka painottuu neljään keskeiseen laatutekijään: laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä lukiokoulutuksen saavutettavuus.²

Vantaan lukiokoulutuksessa toteutettiin Opetushallituksen rahoittama Lukiokoulutuksen laatua Vantaalla -hanke (LAVA 2) vuosina 2023-2024. Se toimi luonnollisena jatkumona Lukioiden ohjauksen laadun vahvistaminen Vantaalla -hankkeelle (LAVA), jota rahoitettiin Opetushallituksen ensimmäisellä laatuhankeiden rahoituskierroksella vuosina 2022-2023. LAVA 2 -hankkeen keskeisinä tavoitteina oli 1. kehittää S2-opiskelijoiden tukea sekä 2. kehittää yleistä oppimisen tukea. Hankkeen isona teemana oli yhteisopettajuuden mallien kartoitus ja kokeilu ja oikea-aikaisemman tuen lisääminen lukioihimme.

LAVA 2 -hankkeeseen osallistui kaikki Vantaan 5 suomenkielistä päivälukiota. Hanketta koordinoi projektiasiantuntija toisen asteen koulutuksen kehittämisyksiköstä ja mukana oli myös oppimisen tuen toimivuuden arvioimisesta vastaava projektiasiantuntija. Tämän lisäksi hankkeessa hyödynnettiin opettajatyöryhmiä sekä kuultiin muuta opetushenkilökuntaa, kuten erityisopettajia.

Opetushallitus² avasi valtion erityisavustuksen lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman edistämiseksi loppuvuodesta 2022.

Avustushaun kehittämiskohteina olivat muun muassa laadukkaan oppimisen edellytysten parantaminen, opiskelijoiden ja henkilöstön osallisuutta ja hyvinvointia mahdollistavan toimintakulttuurin vahvistaminen, lukiokoulutuksen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä tiedolla johtamisen ja tietoperustaisuuden kehittäminen.

Lukioiden ohjauksen laadun vahvistaminen Vantaalla -hanke toteutettiin tällä erityisavustuksella.

Samanaikais-/ yhteisopettajuus

Lukiokoulutuksen laatua Vantaalla -hankkeen yhtenä keskeisenä toimenpiteenä ja teemana oli opettajien yhteistyön ja samanaikais- ja yhteisopettajuuden mallien kartoittaminen ja kokeilu. Puhumme tässä julkaisussa selkeyden vuoksi pelkästään yhteisopettajuudesta. Yhteisopettajuudesta saatetaan kuitenkin puhua monilla eri termeillä, kuten samanaikaisopetuksen käsitteellä. Yhteisopettajuudella viitataan opettajien toteuttamaan opetusyhteistyöhön niin oppituntien suunnittelussa, pitämisessä ja arvioimisessa.

Yhteisopettajuutta on monenlaista ja sitä voi toteuttaa eri tavoin. Tässä hankkeessa yhteisopettamisen muotoina nähtiin avustava opetus, rinnakkainen opetus, täydentävä opetus, tiimiopetus sekä pysäkkiopetus.³

Avustava opetus	Rinnakkainen opetus	Täydentävä opetus	Tiimiopetus	Pysäkkiopetus
• Toinen opettaja opettaa (vastaa tuntisuunnittelusta ja arvioinnista) • Toinen avustaa oppilaita	• Opettajat opettavat luokan sisällä muodostettuja erilaisia ryhmiä	• Opettajat täydentävät toistensa opetusta ennalta sovitusti	• Opettajat opettavat yhtäaikaaisesti täydentäen toisiaan	• Opiskelijat kiertävät eri "pysäkeillä", joissa tehtäviä

Yhteisopettaminen mahdollistaa oppitunnille joustavuutta ja opetuksen eriyttämistä. Esimerkiksi rinnakkaisessa opettamisessa toinen opettaja voi ottaa osan opiskelijoista erilleen ja suunnata opetusta ryhmän tarpeiden mukaisiin aiheisiin (esim. ylös- tai alaspäin eriyttäminen).⁴ Avustavassa opetuksessa toinen opettaja voi esimerkiksi keskittyä kiertämään luokassa ja auttaa opiskelijoita.³ Opiskelijan saama yksilöllinen tuki voi lisääntyä ja arviointi voi olla reilumpaa, kun sitä toteuttaa kaksi opettajaa.⁵ Opettajien osaamisen yhdistäminen parantaa myös opetuksen laatua ja eri opettajien osaamisen hyödyntäminen vapauttaa aikaa, kun molempien ei tarvitse tehdä samoja asioita.⁶ Tämän lisäksi opettajat voivat itse hyötyä yhteisopettamisesta esimerkiksi työrauhan parantumisen, ammatillisen kehittymisen ja vastuun jakautumisen takia.^{5,6} Yhteisopettaminen toimii myös hyvänä roolimallina ihmisten välisestä yhteistyöstä opiskelijoille.⁶

S2-opiskelijoiden tuen tarpeet ja tuki

S2- eli suomi toisena kielenä -opiskelijoiden tuen tarpeita tarkastellessa on hyvä lähteä liikkeelle siitä, että S2 on oppimäärä eikä kerro opiskelijan kielitaidosta tai tuen tarpeista tarkemmin. Opiskelija voi opiskella S2-oppimäärässä, jos hänen äidinkiellensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai jos hänellä on muutoin monikielinen tausta.⁷ Oppimäärän opiskelijoiden kielitaito voi vaihdella ja myös tuen tarpeet voivat vaihdella. On hyvä myös huomioida, että opiskelijan kielitaito voi vaihdella ja näyttäytyä eri konteksteissa eri tavoin, ja esimerkiksi opiskelijan arkikieli voi olla sujuvaa, kun taas vaativampi tai abstraktimpi oppitunneilla käytetty kieli haastavaa.⁸ Opiskelijan tuen tarpeet voivat näyttäytyä monella tavalla, kuten esimerkiksi toistuvana avun pyytämisenä, tehtävien tekemisen välttelynä, tehtävänantojen tai ohjeiden ymmärtämisen vaikeutena ja kirjallisen ilmaisun puutteina.⁹

Myös S2-opiskelijoilla voi olla kehittyvän kielitaidon lisäksi oppimisvaikeuksia¹⁰, jotka voivat lisätä opiskeluhaasteita entisestään. Oppimisvaikeuksien tunnistaminen voi kuitenkin olla haastavaa, koska seulojen normisto on tehty suomenkielisille eikä S2-opiskelija ole välttämättä ehtinyt kehittää riittävää kielitaitoa tai muita taitoja arvioinnissa mitattavista taidoista.¹¹ Tukitoimia voidaan kohdentaa tämän vuoksi väärin: opiskelijan oppimisvaikeus voi jäädä tunnistamatta kielivaikeuksien takia, mutta toisaalta kielivaikeuksia saatetaan myös kohdella oppimisvaikeutena.¹² Oppimisvaikeuden tunnistaminen ja erottaminen vieraskielisyydestä voi vaikuttaa myös opiskelijan ylioppilaskokeisiin, koska vieraskielisyydestä voi saada vain lisäaikaa koeaikaan, mutta lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus voidaan mahdollisesti ottaa myös arvostelussa huomioon silloin, jos kokeesta on tulossa hylätty arvosana.¹³

Hankkeen toisena päätavoitteena oli kehittää S2-opiskelijoiden opetusta ja oppimisen tuen muotoja. Hankkeen alkaessa Vantaan suomenkielisissä päi-
välukioissa oli n. 10 % S2-opiskelijoita ja määrä on
vain kasvanut. Syksyllä 2024 S2-opiskelijoiden
määrä oli n. 15 %. Yhtenä toimenpiteenä haluttiin
tutkia mahdollisuuksia kehittää S2-opiskelijoiden lu-
kitausta, koska tällä hetkellä käytössä olevalla lu-
kiseulalla on vaikea tunnistaa, liittyvätkö heikot tu-
lokset mahdollisiin oppimisvaikeuksiin vai kehitty-
vään kielitaitoon. Tärkeää olisi kuitenkin se, ettei

opiskelijan heikkoja tuloksia selitetä heikolla kielitaidolla, vaan pystyttäisiin myös tunnistamaan mahdolliset oppimisvaikeudet.

Tämän lisäksi hankkeen toimenpiteisiin kuului opiskelukielen tuen suunnitelman kartoittaminen, kieli- ja kulttuuritietoisuuden kehittäminen sekä opetushenkilöstön yhteistyön lisääminen. Kieli- ja kulttuuritietoisuutta lisättiin esimerkiksi opiskelijoille suunnatulla selkokielisellä lukio-opiskelun oppaalla ja kielenkäyttöön liittyvällä opiskelun tukimateriaalilla. Pedagogiikkaa kehitettiin puolestaan yhteisopettajuuden ja yhteistyön muotoja kartoittamalla ja kokeilemalla.

Oppimisen tuki ja tuen vaikuttavuus

Opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen lukiossa kielellisten erityisvaikeuksien tai muiden oppimisvaikeuksien vuoksi. Lukiossa järjestetään erityisopettajan toteuttamaa erityisopetusta, mutta tämän lisäksi tukitoimien toteutuksesta vastaa myös koko henkilökunta yhdessä. Erityisopetus voi olla yksilöopetusta, ryhmämuotoista tai samanaikaisopetusta. Tämän lisäksi koko henkilökunta voi toteuttaa erilaisia tukitoimia, kuten monipuolisia opetus- ja arviointimenetelmiä, tukikursseja sekä tukiovetusta. Lisäksi voidaan käyttää muita erityisjärjestelyjä, kuten lisääntä. Näitä erityisjärjestelyjä voidaan hakea opiskelijalle myös ylioppilastutkinnon kokeisiin. Opiskelijan tuen tarvetta arvioidaan ja seurataan lukio-opintojen aikana.¹⁴

Hankkeen toisena päätavoitteena oli kehittää oppimisen tukea paremmin opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi. Hankkeen toimenpiteisiin kuului yhteisopettajuuden kartoittaminen ja kehittäminen, nivelvaiheymmärryksen lisääminen sekä oppimisen tuen vaikuttavuuden ja toimivuuden arvioiminen. Hankkeella tavoiteltiin sitä, että opiskelijan saama tuki on oikein kohdistuvaa, opetushenkilökunnan tietous on vahvistunut ja oppimisen tukea toteutetaan koko henkilöstön yhteistyönä. Hankkeen aikana teimme kartoitusta tuen tilasta Vantaan päivilukioissa. Toteutimme myös perusopetuksen kanssa opettajavarjostuksia, jonka yhtenä keskeisenä havainnointikohteena oli oppimisen tuki.

HANKKEEN OPIT JA TUOTOKSET

Samanaikais-/ yhteisopettamisen kehittäminen

Hankkeen yhtenä keskeisenä tavoitteena ja toimenpiteenä oli yhteisopettajuuden mallien kartoittaminen ja kokeilu Vantaan lukioissa. Hankkeen alussa kartoitettiin kokemuksia muista kunnista. Hyviä kokemuksia kuultiin niin erityisopettajan ja aineenopettajan välisestä yhteistyöstä, resurssiopettajan tai S2-opettajan tuesta sekä tiimiopettajuudesta. Hankkeen toinen työryhmä, S2-opiskelijoiden tuen työryhmä, kävi myös benchmarkkaamassa yhteisopettajuutta Turun normaalikoululla.

S2-opiskelijoiden tuen työryhmä kartoitti myös Vantaan lukioissa tehtyjä yhteisopettamisen kokeiluja, pilotointeja ja vakiintuneempia tapoja toteuttaa satunnaista tai laajempaa opettajien yhteistyötä. Eri lukioistamme löytyi vaihtelevia kokemuksia yhteisopetuksen toteutuksesta. Osassa lukioista oli tehty jo monenlaisia pilotointijaksoja, resurssiopettajuutta tai oppiainerajat ylittäviä opintojaksoja. Osassa toteutus oli ollut kevyempää ja lähinnä satunnaisia yhteisiä oppitunteja kollegoiden kanssa. Osassa taas kokeilut olivat olleet vielä hyvin vähäisiä. Näistä kokemuksista tehtiin koonti, jota suositeltiin hyödyntämään hankkeen kokeiluiden suunnittelussa (parhaat käytännöt koottu seuraavalla sivulla). Alkuvuodesta 2024 pidettiin Vantaan lukioden opettajille yhteinen YS-aika yhteisopettamisesta, jolloin opettajille esiteltiin edellä mainittu koonti yhteistyöstä. Opettajat suunnittelivat ja pohtivat sen jälkeen omassa koulussa mahdollisia yhteistyömuotoja.

Hankkeen aikana tehtiin myös uusia yhteisopettamisen kokeiluita, joiden myötä yhteisopetusta saatiin vietyä kaikkiin lukioihin, myös niihin, joissa aiempaa kokemusta ei vielä juuri ollut. Kokeiluissa etsittiin sopivia yhteistyömuotoja ja tapoja, joilla lisätä oppituntiaikaista tukea. S2-opiskelijoiden tuen työryhmäläiset toteuttivat yhteisopettajuuden kokeiluita niin omassa opetuksessa kuin kollegoiden oppitunneilla. Näiden kokeiluiden tavoitteena oli kohdistaa yhteisopettaminen erityisesti niihin ryhmiin, joissa on paljon S2-opiskelijoita. Kokeilut osoittivatkin myönteisiä tuloksia S2-opiskelijoiden kielellisten taitojen tukemisessa. Tämän lisäksi lukioden muita opettajia kannustettiin tekemään erilaisia yhteisopetuskokeiluita kollegoiden kanssa. Jo tehtyjen yhteistyökokemusten koonti sekä hankkeessa tehtyjen kokeiluiden opit vietiin myös Vantaan lukioden Vinkkipankkiin*, jotta kokemuksia voi jatkossakin hyödyntää oman lukion yhteistyön suunnittelussa.

***Vinkkipankki on Lukioden ohjauksen laadun vahvistaminen Vantaalla -hankkeessa kehitetty sivusto, johon on koottu hyviä käytäntöjä ja vinkkejä opettajille. Löydät sen täältä: [Vinkkipankki](#)**

Ennen hanketta toteutetun yhteistyön koonti

Yhden oppiaineen sisällä

ÄI: Oppituntien aiheet jaettu ja otettu opetusvastuu vuorotellen. Toinen opettaja auttanut sillä aikaa opiskelijoita. Tehtävien teossa molemmat auttaneet opiskelijoita. Toinen opettaja opettaa, toinen antaa palautetta.

MAA: Kaksi ryhmää, yhteinen suunnittelu ja osa tunteista jakoluokassa: toinen opettaa, toinen kiertää.

Isoissa ryhmissä jaettu vastuuopettajat kullekin oppitunnille: toinen opettaa, toinen auttaa opiskelijoita. Laskuaikana molemmat auttavat.

RUB15: Jaettu ryhmää yo-kokeisiin aikoviin ja ei-kirjoittajiin. Ryhmissä kahden opettajan yhteistyötä ja yhteisiä oppitunteja.

BI: Abikurssi jaettu rinnakkaisryhmiin, joissa eriytetty opetusta, esim. aiheen tiedon perusteella (tietotaso/ryhmäjakoja testataan pitkin kurssia).

KE, FY: Ryhmää jaettu labraan ja luokkaan.

HI, S8, FI6, ENA1-2, ENA114, OP02: Yhteisopettamista, yhteissuunnittelua, apuopettamista tai pienryhmätoimintaa vaihtelevasti.

Oppiaineiden välinen yhteistyö

KU4: Äidinkielen opettaja mukana kirjallisuuden, elokuvan ja kuva-analyysin näkökulmissa.

GE: Matikan opettaja opettamassa Abitin lisäosia

HI: Filosofian opettaja vierailut holokaustin käsittelyssä, kuvaamataidon opo modernista taiteesta.

Teatteri + musiikki: Mukana kamarikuoron harjoituksissa ryhmäyttämässä, esiintymiskouluttamassa sekä koreografioimassa/ ohjaamassa kappaleita.

Teatteri + äidinkieli: Teatterivierailuiden yhteydessä järjestetty taiteilijatapaamisia, joihin kutsuttu mukaan äidinkielen ryhmiä.

Oppiaineiden yhteiset opintojaksot

PS9 Psykologia työelämässä PS + OPO. Vierailuita mm. psykologian ammattilaiset, yliopistot, järjestöt.

"Kaikki liittyy kaikkeen" HI + AI/ S2: Käsitellään samoja tekstejä molemmissa oppiaineissa. Tuotetaan historian esseitä, luku- ja kirjoitustaidon vastauksia. Syvennetään käsitystä kontekstin ja tekstilajin merkityksestä tekstin ymmärtämiseen. Kielen rakenne ja ilmaisu.

Vuorovaikutustaidot.

"Lukiolaiseksi kasvaminen" OP01 + PS1: Psykologian moduulissa oppiminen, muisti, opiskelutekniikat, motivaatio, stressinhallinta, psykologia tieteenä. Opon moduulissa opintojen suunnittelu ja elämänhallinta.

ÄIS21 Väittelykurssi HI + FI + ÄI. Aiheita eri oppiaineista, yhteinen suunnittelu, yhteisopettajuutta.

ÄI + S2: 1. periodissa samalla palkilla 6 opettajaa ja 4 ryhmää: mahdollistanut pienryhmiä ja pysäkkiopetusta.

BI + S2/ kielen aloittajat. Joka 3. tunti BI, sen jälkeen S2. Etukäteen sanaston ja rakenteiden käymistä.

TOK Theory of knowledge FI + KU

MUSIKAALI MU+ KU + LI + ÄI + VIE

LUMA0 orientaatio, kaikki luma-aineet

LUMA45 Pelit, pulmat ja päättely MA + FY

LUMA46 Matemaattisia kuvioita MA + KU

LUMA49 Aisti metsä ÄI + BI

LUMA50 Fysiikan ja kemian työkurssi FY + KE

LUMA57 Metsät, suot ja jääkauden jäljet BI + GE

TO56 Jaksa paremmin TE + PS

TO65 Lehtityö – toimitus ja taitto ÄI + KU

LS1 ja LS 2 Ihmissuhdetaidot 1 ja 2

KULT2 Monitaiteellinen musiikkiproduktio DRAAMA + KU

KULT3 Taidetta kaikilla aisteilla DRAAMA + MU + KU

KULT6 Kielet ja kulttuuri KU + RU

YH7 Taloustieto MA + YH

TVT3 Digitaalinen kuvankäsittely TVT + KU

Biokemian moduulissa BI + KE

> Näissä opintojaksoissa yhteisopettajuus jaettua opettajuutta ja opettajilla omat vastualueet.

Kokemuksia hankkeen yhteisopetuskokeiluista

Erilaisia toteutustapoja

- Avustava opetus: isossa ryhmässä toinen opettaja mukana kiertämässä ja auttamassa tehtävissä
- Äidinkielen/ S2-opettaja mukana reaaliaineessa, apua mm. esseen tekoon ja kieleen + kielitietoisuuteen. Kokeen ja arviointikehikon suunnittelu ja teko yhdessä.
- Erityisopettaja eri kielten, uskonnon, opon ja terveystiedon tunneilla: apua mm. opiskelustrategioihin.
- 2 matematiikan opettajaa matikan tunneilla.
- Kielten tunnilla ryhmää jaettu kahteen osaan eri luokkiin: sisältöjen eriyttäminen haastavampiin/ perusasioihin.

S2-opiskelijoiden saama tuki

- S2-opettaja/ ÄI/ kielen opettaja + reaaliaine: tuo tukea reaaliaineen kieleen tai kielitietoiseen näkökulmaan
- Erityisopettaja kirjoitustunneilla mukana
- Auttaa kieliopin, kielenhuollon ja esseen rakenteissa reaaliaineiden kirjallisissa töissä sekä esim. väittelyiden järjestämisessä.

Hyödyt opiskelijalle

- Kielenhuolto/ esseiden teon apu on näkynyt opiskelijoiden esseevastauksissa.
- Kielitietoisuus lisääntynyt
- Tehtävien analysointi ja kirjoittaminen helpottunut
- Lisännyt oikea-aikaista tukea ja tuen määrää oppitunneilla sekä työrauhaa.
- Kahden opettajan erilaiset tavat selittää asiaa voivat auttaa ymmärtämään asiaa
- Toisen opettajan läsnäolo auttaa tunnistamaan opiskelijoiden tuen tarpeita

Hyödyt opettajalle

- Opetus voi olla laadukkaampaa, kun kahden opettajan ammattitaito yhdistyy. Toiselta voi saada vinkkejä ja oppia omaan työhön.
- Ryhmänhallinta helpottuu.
- Tiedonkulku omassa aineryhmässä voi lisääntyä.
- Voi luoda ja lisätä oppilaitoksen yhteisiä käytänteitä oppiainerajojen yli.
- Lisää opettajien ymmärrystä muista oppiaineista.
- Tutustuu kollegoihin paremmin.

Opiskelijat ovat kommentoineet, että on ollut kiva, kun on ollut kaksi opettajaa. Vastuuta on voinut jakaa, mikä on keventänyt omaa työtaakkaa.

Kollegalta on saanut uusia ideoita omaan opetukseen. Samalla työmäärä on puolittunut ja kurssin pitäminen keventynyt.

Opiskelijat ovat tykänneet, kun kahdelta opettajalta saa enemmän apua kuin yhdeltä.

Vaatii myös opettajalta heittäytymistä uuteen ja uskallusta ja halua rikkoa omia rutiineja.

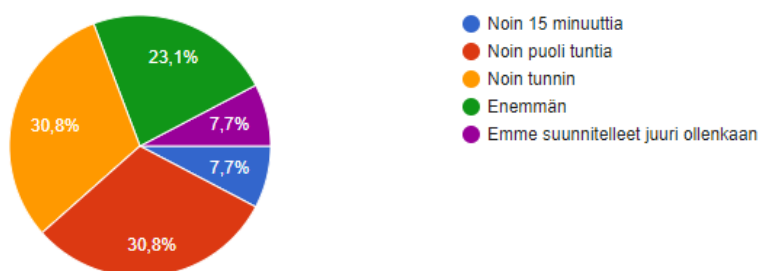
Rinnakkaisopettaminen on osoittautunut hyväksi. On voinut suunnitella yhdessä ja miettiä opiskelijoiden suoritukset ja käytänteet yhdessä.

Erityisopettajan on hyvä nähdä opiskelijoita myös oppituntiympäristössä.

Yhteisopettajuus on opettavaista ja ammattitaidon jakaminen hyödyllistä.

Eri opettajien välillä on tärkeää tunnistaa työparinsa vahvuudet ja rajallisuudet opetussisältöjen ja osaamisalueiden suhteen.

Yhteisopettajuuden kokemuksista pyydettiin myös palautetta ja kommentteja siitä, miltä yhteisopettaminen on tuntunut, mikä on toimivaa ja missä olisi vielä kehitettävää. Kokemukset ja palaute olivat pääosin positiivisia ja monet kokeiluihin lähteneet opettajat näkivät yhteisopettamisessa potentiaalia ja hyötyjä. Etenkin opiskelijoiden kohtaaminen ja oppitunnilla saadun avun ja tuen määrän koettiin lisääntyneen ja eriyttämisen helpottuneen kokeiluiden myötä. Myös työrauhaan liittyvät asiat nähtiin helpompana kahden opettajan voimin. Opettajat itse kokivat mielekkäänä oppia kollegoilta ja saada työparilta kollegiaalista tukea. Aiempien kokemusten ja yhteisten opintojaksojen osalta kerrottiin myös työmäärän vähentyneen, kun esimerkiksi suunnittelu- ja korjaustaakkaa sai puolittaa. Sen sijaan yksittäisten yhteisten oppituntien osalta kokeiluiden koettiin lisäävän jossain määrin työmäärää, mikäli yhteiset oppitunnit haluttiin suunnitella huolella. Yhteisopettamisen yhtenä selkeänä haasteena kuvattiinkin yhteisen suunnitteluajan puutetta, mikä nähtiin tärkeänä onnistuneen yhteisopettamisen edellytyksenä.

Kuvaaja: Kuinka paljon käytitte aikaa yhteisopetuksen suunnitteluun suunnilleen?

Haasteet / huomioitavaa	Vinkit toimivaan yhteistyöhön
• Riittävä suunnittelu-aika tärkeää • Tärkeää sopia ennalta yhteiset toimintatavat • Tärkeää sopia ennalta roolit ja vastuunjako • Omien aikataulujen hallinta/koordinointi • Hallittavat ryhmäkoot tärkeitä opiskelijan kannalta: on suotavaa, ettei yhdistetä isoja ryhmiä yhdeksi jättiryhmäksi, vaikka se helpottaisikin opettajien työmäärää. Tällöin esim. rinnakkaisopettajuus toimiva muoto. • Riittävät opetustilat rinnakkaisopetukseen.	• Vaatii toistoja, jotta yhteistyö syvenee. Työparin kanssa säännöllinen reflektointi. • Sopikaa työnjaosta etukäteen ja pitäkää toisenne tietoisina muutoksista. • Suunnitelmiin kannattaa varata joustovaraa • Ryhmän jakaminen rinnakkaisryhmiin tai pienryhmiin auttaa eriyttämään. • ÄI/ S2 + toisen aineen ope -yhdistelmä mahdollistaa hyvää kielellistä tukea opiskelijalle. • Avustava opetus on matalan kynnyksen yhteisopettamista, joka ei vaadi niin paljon etukäteisvalmistelua. • Vaatii rakenteiden ja johdon tukea: mm. palkitus, suunnittelu-aika, tilat jne.

Opettajille pidetyllä yhteisellä ys-ajalla yhteisopettajuudesta opettajat kävivät lukiokohtaisia keskusteluja yhteisopettajuuden mahdollisuuksista ja siitä, miten yhteisopettamista voitaisiin jatkossa hyödyntää omassa lukiossa ja millaisissa oppiaine yhdistelmissä se olisi hedelmällisintä. Tämän lisäksi S2-opiskelijoiden tuen työryhmässä pohdittiin, millaiset yhteistyömuodot voisivat lisätä oppituntiaikaista tukea ja tarjota tukea parhaiten S2-opiskelijoille eri oppiaineissa. Resurssiopettaja nähtiin hyvänä vaihtoehtona tuoda lisätukea tunneille. Myös erityisopettajan apu nousi keskusteluissa esiin. Toisaalta pohdittiin myös, että yksittäisten oppituntien yhteistyö on helpompi järjestää kuin kokonaiset opintojaksot. Rakenteellisenä nostona tuotiin myös se, että ryhmänohjaaja voisi osallistua oman ryhmänsä jollekin opintojaksolle opiskelijoiden ensimmäisen syksyn aikana.

Apua eriyttämiseen

Abikurssit: rinnakkaisryhmät tavoitetason mukaan

Ruotsissa: tasoryhmät tietyissä moduuleissa, esim. RUB15.

Fysiikka/ kemia: ryhmän jako labraan ja teoriaan

Äidinkielen abikurssi: opiskelijat pääsevät kirjoittamaan, ja 2 opettajaa ehtii lukemaan ja antamaan palautetta paremmin.

S2-opiskelijoiden tuki

ÄI/ S2 -ope + reaaliaine:
Etenkin biologia/ psykologia. Kielellistä tukea esseisiin ja sanastoon.

Resurssiopettaja eri oppiaineissa.

Erityisopettaja kirjoitustunneilla.

Rinnakkaisryhmät:

Esim. biologiassa uudet käsitteet haastavia. Toinen rinnakkaisryhmä voi keskittyä hyvin perusasioihin, toisessa voi syventyä pidemmälle.

Matematiikassa voi ottaa erilleen pienryhmää haastavien tehtävien kanssa.

Opintojaksot

	YH + FI	Medialukutaito: esim. ÄI + MU
YH2 + MAA09 / MAB06-07	BI + KE	Ensiapua ruotsiksi: TE + RUB
MA+KU (geometria)	HI + ÄI	Rästikurssi: Erityisopettaja + aineenope: tehdään keväällä rästejä pois
AI+HI+FI	MA + FY	RUB15 + ÄI09/ S2.9 + OPO7:
HI + TE	GE + FY Geofysiikka	työelämävuorovaikutusteeman yhdistäminen, esim. yhteiset oppitunnit CV ja työhakemus -aiheeseen liittyen

Opettajavarjostukset ja nivelvaihe

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli kehittää nivelvaiheen tietoisuutta opettajavarjostusten avulla. Järjestimme lukioiden ja yläkoulujen opettajille mahdollisuuden varjostaa toisiaan yhden työpäivän ajan niin keväällä kuin syksyllä 2024. Halukkaat opettajat saivat ilmoittautua varjostukseen forms-lomakkeella, jossa tuotiin esiin oma oppiaine sekä halutessaan toiveita kohdekoulusta. Ilmoittautumisajan jälkeen loimme sopivat varjostusparit, joissa pyrittiin saman oppiaineen opettajien yhdistämiseen. Opettajapareihin oltiin yhteydessä ja he saivat sopia itse, milloin varjostavat toisiaan, kunhan tekevät sen annetun aikaikkunan sisällä (keväällä 4 viikkoa, syksyllä 8 viikkoa). Varjostusten jälkeen opettajilta pyydettiin palautetta forms-lomakkeella. Lisäksi järjestettiin vapaaehtoinen teams-tilaisuus, jossa käytiin vielä yhdessä yhteenvetoa ja keskustelua opettajavarjostuksen annista. Keväällä varjostukseen osallistui 12 varjostusparia/-pienryhmää, syksyllä 19. Ennen varjostamista opettajia ohjeistettiin kiinnittämään huomiota erityisesti oppimisen tukeen, kielitietoisuuteen sekä mahdolliseen yhteisopettajuuteen.

Varjostuksen koettiin lisäävän tietoisuutta toisesta koulutusasteesta. Varjostuksen aikana esimerkiksi huomattiin, miten samojen aiheiden parissa opiskellaan yläkoulussa ja lukiossa. Toisaalta varjostus osoitti myös sen, että oppimisen tuen mahdollisuudet ovat lukiossa rajallisemmat eikä kaikki jatku samalla tavoin kuin peruskoulussa.

Opettajavarjostukset koettiin erittäin hyödyllisiksi ja arvokkaiksi tiedon jakamisen kannalta niin oppimisen tuen kuin nivelvaiheen tiedon jakamisessa eri koulutusmuotojen välillä. Varjostuspilotointi oli erittäin onnistunut ja Vantaan kaupungilla tullaan jatkamaan varjostuksia osana perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen yhteistyötä.

Varjostuspäivä oli avartava! Ymmärrän nyt paremmin esimerkiksi lukion ykkösten maailmaa, kun tiedän enemmän peruskoulumaailmasta. Oli hienoa päästä vaihtamaan ajatuksia peruskoulun opettajien kanssa ja vertailemaan esim. työtapoja, käytänteitä jne.

Varjostus oli molempiin suuntiin todella antoisa kokemus! Opin ymmärtämään ohjauksen ja nivelvaiheen tärkeyttä valtavasti paljon paremmin.

S2-opiskelijoiden tuen kartoitus ja opiskelukielen tuen suunnitelma

Hankeen yhtenä tavoitteena oli kehittää opiskelukielen tuen suunnitelma. Hankkeessa päädyttiin hyödyntämään jo olemassa olevaa oppimisen tuen lomaketta Wilmassa. Oppimisen tuen lomake voidaan tehdä opiskelijalle, joka tarvitsee tukitoimia opiskeluunsa. Aineenopettaja näkee lomakkeelta opiskelijalle suositellut tukitoimet. Lomakkeen tukitoimet painottavat ensisijaisesti oppimisvaikeuksia, joten hankkeen aikana tukivalikoimaan lisättiin myös kielen opiskelua tukevia toimia. Tämä helpottaa aineenopettajaa tunnistamaan, kuinka hän voi tukea oppitunneilla kehittyvää kielitaitoa. Opiskelukielen tuen suunnitelmaa ja tukivalikoimaa kehitettiin hankkeen molemmissa työryhmissä. Tukikeinoihin valikoitui: sanalistat, sanakirja, selkokieli mahdollisuuksien mukaan, tuetut kirjoitustehtävät (esim. apukysymykset tai vastausrunko), ymmärtämisen varmistaminen (esim. tehtävänantojen avaaminen), oman äidinkielen hyödyntäminen, suullinen täydentäminen, arvioinnin tukitoimet (esim. lunttilappu, paritentti), lukuharjoitukset, visuaalisuus/monikanavaisuus sekä eriytetyt kokeet.

Tämän lisäksi Turun normaalikoulun lukiolta otettiin mallia haastepassista¹⁵, jonka ideana on, että S2-opiskelija voi suorittaa esimerkiksi kuunteluun, katsomiseen tai lukemiseen liittyviä tehtäviä, kuten esimerkiksi katsoa uutiset. Tehtävästä saa pisteitä ja tietyn pistemäärän kerättyään opiskelija saa opintopisteen. Tehtävien tarkoitus on aktivoida kielen käyttämiseen arkisissa tilanteissa, jolloin suomen kieltä tulisi käytettyä myös vapaa-ajalla. Vantaalla etenkin Tikkurilan ja Lumon lukio innostuivat haastepassista, ja he muokkasivat Turun mallin pohjalta tehtävistä omiin lukioihinsa sopivia. Haastepassi tuotiin paikalliseen opetussuunnitelmaan lukuvuoden 2024-2025 alusta alkaen.

Yhtenä haasteena Vantaalla on ollut tunnistaa S2-taustaisten opiskelijoiden lukivaikeuksia ja erottaa niitä kehittyvästä kielitaidosta. Tähän yritettiin etsiä ratkaisua Niilo Mäki Instituutin kanssa pilotoimalla sanavarastotestiä lukiseulan yhteydessä. Tämä ei yksinään ratkaissut haasteta ja S2-opiskelijoiden kielitaidon tasoa haluttiin selvittää vielä lisää lukio-opintojen alussa. Hankkeen aikana pilotoimme S2-kielitestejä kahdessa lukiossa. Testit olivat suunnattu elokuussa 2024 lukio-opinnot aloittaville S2-opiskelijoille kielitaidon testaukseen. Kielitestiin kuului B1 ja B2 -tasoja

mittaavat luetun ymmärtämisen ja kirjoittamisen kokeet. Kustakin osakokeesta saatiin arvio: alle B1, B1 tai B2 tai yli. Kielitesteistä saatiin arvokasta tietoa aloittavien S2-opiskelijoiden kielitaidon tilasta. Tietoa yhdistettiin muihin tehtyihin lukitesteihin ja perusopetuksen päättöarviointiin. Yhdistetyn tiedon perusteella pystyimme kohdentamaan erilaisia tukitoimia opiskelijakohtaisesti. Kielitestit antoivat hyviä ja käyttökelpoisia tuloksia ja pohdimme tällä hetkellä, miten saisimme nämä hankkeen jälkeen myös osaksi toimintaamme.

Lisäksi lähdimme pilotoimaan S2-opiskelijoille oppimiseen tukeen tarkoitettua Manabua-sovellusta.¹⁶ Manabua-materiaalista kuvataan Storiassa seuraavasti: ”Manabua - Tartu käsitteisiin. Hallitse oppiaine. Anna jokaiselle oppilaalle mahdollisuus loistaa! Digitaalinen palvelu selittää oppiaineiden käsitteet ja avainsanat helposti ymmärrettävällä tavalla. Manabuasta koulu saa työkalun, joka antaa kaikille oppilaille taustasta ja koulutuksen eroista riippumatta tasa-arvoisemmat mahdollisuudet ymmärtää ja saavuttaa opetussuunnitelman tavoitteita. Sopii hyvin myös niiden koulutulokkaiden perehdyttämiseen, jotka tulevat toista kieltä puhuvasta kulttuurista.” Ostimme lisenssin 1. vuosikurssin opiskelijoille ja opettajille, ja erityisesti tavoitteena oli S2-kielitestin opiskelijat, joiden kielitaso oli B1 tai alle B1. Materiaalin on tarkoitus tukea opiskelijoiden oppiaineiden perushallintaa. Materiaalissa on useita oppiainevideoita, joihin voidaan valita puhekieleksi ja/tai tekstityskieleksi opiskelijan vahvempi kieli monipuolisesta kielivalikosta.

Kielikoordinaattori

Vantaalla oli kokeiltu erikseen kielikoordinaattoreiden työtehtävää kielitietoisien toimintakulttuurin edistämiseen lukioissamme. Saimme hankkeen lisäajan ja lisäkohdentamisen avulla mahdollisuuden jatkaa kielikoordinaattorin toimintaa tämän hankkeen aikana lukioissamme. Työ kohdistui hankeaikana muutamaan lukioon. Kielikoordinaattorin tehtävänä oli muun muassa kielitietoisien pedagogiikan toteuttamisen vahvistaminen, opiskelijoiden tukeminen kielitaitoon liittyvissä haasteissa, erilaisten taustojen huomiointi opetuksessa, opettajien tukeminen oppitunneilla ja läksypajoissa ja osallistua S2-työtyhmään. Kielikoordinaattori oli myös mukana S2-opiskelijoita tukevan yhteisopettamisen kokeiluissa sekä haastepassin kehittämisessä.

Materiaalit oppimisen tukeen

Hankkeen aikana tuotettiin tukimateriaalia sekä opettajille että opiskelijoille. Erityisopettajien työryhmässä laadittiin oppimisen tuen checklist, joka on lyhyt tarkistuslista opettajan työn tueksi (Liite 1). Lista on nostettu keskeisiä tilanteita, jotka voivat osoittaa opiskelijan oppimisen tuen tarpeen. Tämän lisäksi on listattu keskeiset keinot, joilla voi lisätä oppituntiaikaista tukea. Checklistin on tarkoitus olla muistilista, josta opettaja voi nopeasti muistuttaa itseään erilaisista tilanteista ja keinoista, joiden huomioiminen voi lisätä opiskelijan saamaa tukea oppitunneilla. Lista toimii myös hyvänä apukeinona uudelle opettajalle. Lista on myös julkaistu opettajien Vinkkipankissa.

Opiskelijoille luotiin hankkeen aikana oma Lukiolaisen abc -sivusto, josta opiskelija löytää monenlaista tukea lukio-opintoihinsa. Sivustolle kirjoitettiin lukio-opiskelun opas, joka sisältää tärkeää ja keskeistä tietoa lukio-opiskelusta. Opas käännettiin suomen selkokielelle sekä muutamille muille kielille. Opas toimii tukena niin uudelle lukiolaiselle ja tämän vanhemmille, että toisaalta myös yläkoululaiselle, joka pohtii lukioon hakeutumista. Opiskelijan sivustolle on koottu myös erilaisia apukeinoja opiskeluun ja tehtäviin. Sivustolla on esimerkiksi avattu, mitä erilaiset tehtävätyypit tai tehtävänannot vaativat. Lisäksi sinne on koottu apua opiskelutekniikoihin, kuten ajankäytön hallintaan, lukemiseen ja kirjoittamiseen.

[Opettajan vinkkipankki](#)

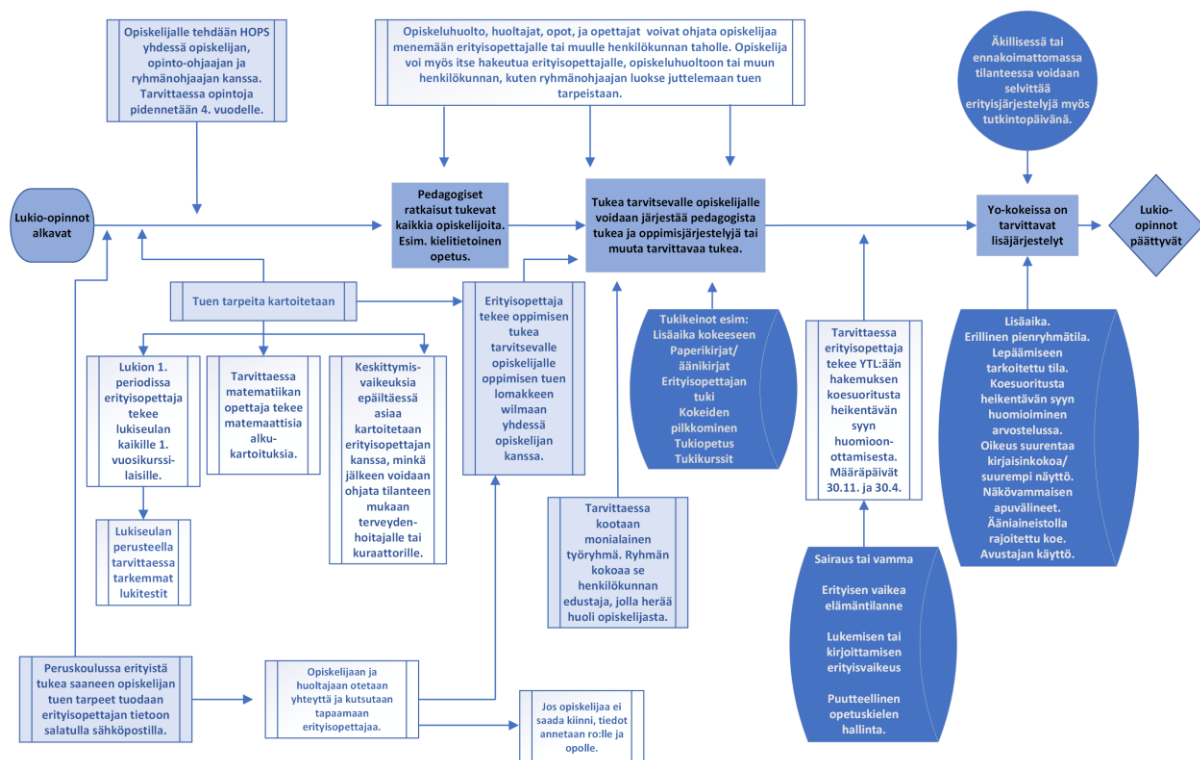
[Lukiolaisen ABC](#)

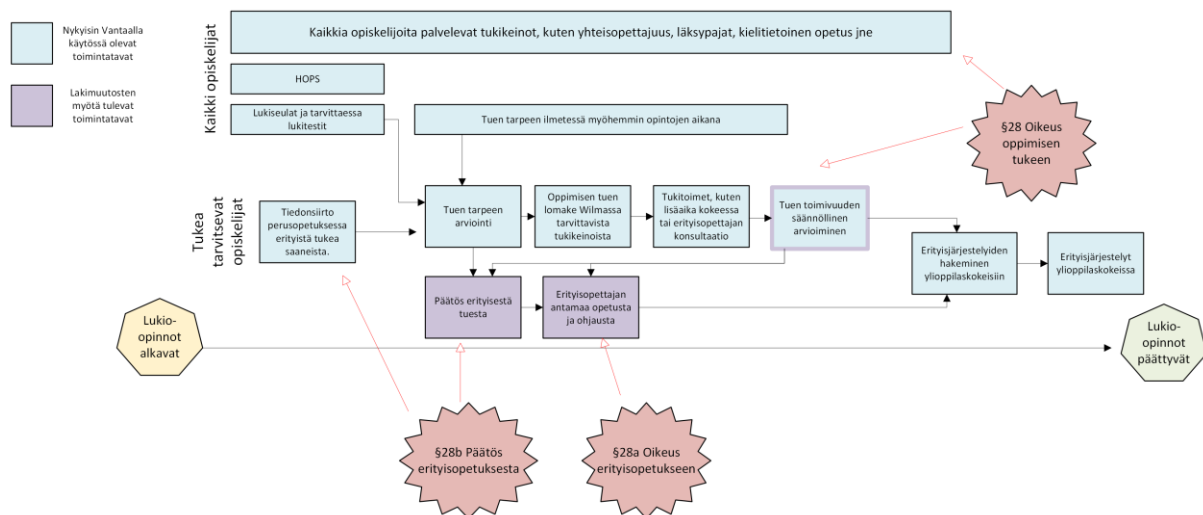
Oppimisen tuen toimivuus ja arviointi

Hankkeen aikana oppimisen tuen toimivuutta lähestyttiin niin laadullisesta kuin määrällisestä näkökulmasta. Erityisopettajien työryhmässä tehtiin oppimisen tuen nykytilan arviointia, jossa listattiin jo käytössä olevia tukikeinoja (Liite 2.) sekä pohdittiin swot-taulukon avulla, mikä tuen järjestämisessä on toimivaa ja mikä puolestaan haasteellista. Teimme myös määrällistä kartoitusta tuen tilasta Vantaan päivälukioissa. Kartoituksen pohjana ja tietolähteinä toimi pääkaupunkiseudun yhteinen PKS-kysely, Primuksesta saatava tieto sekä Oppimisen tuen kysely, jonka toteutimme hankkeen aikana opiskelijoille.

Tämän lisäksi tuen prosessista tehtiin prosessikaavio, joka kuvastaa tuen prosessia opiskelijan lukiopolun aikana (Kuva 1). Hankeaikana Suomen hallitus ja Opetus- ja kulttuuriministeriö laativat muutoksia lukiokoulutuksen oppimisen tuen järjestämiseen.¹⁷ Näiden muutosten pohjalta laadittiin vielä toinen prosessikaavio, joka osoittaa lakimuutoksia seuraavat muutoksen oppimisen tuen prosessissa. (Kuva 2).

Kuva 1. Oppimisen tuen prosessi lukiossa

Kuva 2. Oppimisen tuen lakimuutosten vaikutukset Vantaan tuen prosesseihin.

HANKETYÖSKENTELYN ONNISTUMISET

Lukiovierailut

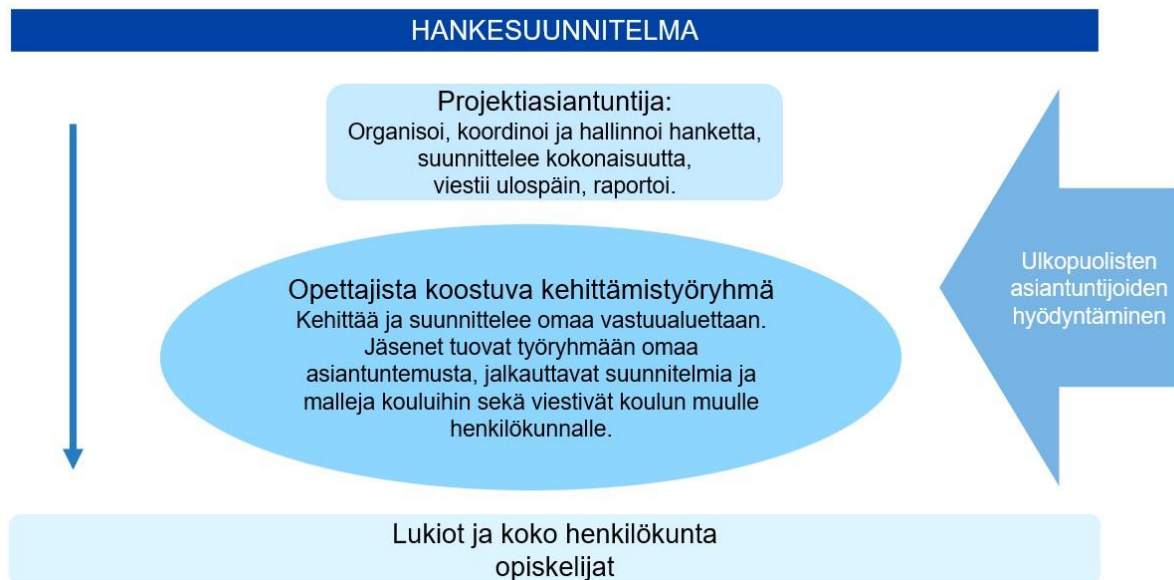
Vuonna 2024 toisen asteen koulutuksen kehittämistiimin projektiasiantuntijoiden koordinoimien hankkeiden yhteistyötä laajennettiin ja lähdettiin tekemään organisoidumpia lukiovierailuita lukioihin. Projektiasiantuntijat tekivät yhteistyötä lukoissa jo ennestään, mutta totesimme, että olisi parempi, jos olisimme vielä enemmän saatavilla opettajille. Teemme hankkeissa pääasiassa työtä työryhmien opettajien kanssa ja oli mahtava päästä tutustumaan myös muihin opettajiin. Menimme lukioille n. 2 tunniksi kerrallaan ja tänä aikana meihin sai tulla tutustumaan ja vaihtamaan ajatuksia. Kerroimme ennakoon, että kehittämistyömme keskittyy hyvinvoinnin, turvallisuuden ja oppimisen tuen teemoihin. Tavoitteena oli olla saatavilla ja kohdata henkilöstöä, keskustella teemoista ja kartoittaa niihin kytkeytyneitä toiveita ja ajatuksia sekä jalkauttaa hanketyötä ja sen tuloksia.

Ensimmäinen kerta meni uuden opettelussa ja pääosin kertoessa lukiovierailujen tavoitteista. Kohtaamiset olivat tärkeitä ja informatiivisia ja päätimmekin jatkaa vierailuja. Toisella kerralla osa opettajista jo muistikin meidät ja seuraava sitaatti vapaasti lainaten eräältä opettajalta kuvaakin vierailujen tärkeintä onnistumista: ”Ai ootteks te täällä tavattavissa. Sit mä otan kupin kahvia ja tuun siihen.”

Työryhmätoiminta

Vantaan lukiokoulutuksessa on pitkään toteutettu opettajatyöryhmätoimintaa, jossa kehittämistä tehdään opettajatyöryhmien kanssa. Jokaisesta lukiosta on opettajaedustaja työryhmässä, ja työryhmää vetää toisen asteen koulutuksen hallinnon asiantuntija/ projektiasiantuntija (Kuva 3). Tässä hankkeessa perustettiin kaksi opettajatyöryhmää: erityisopettajien ja S2-opiskelijoiden tuen työryhmät. Erityisopettajien työryhmä kokoontui lukuvuoden 2023-2024 ajan. Työskentelyssä painottui oppimisen tuen käytänteiden jakaminen ja nykytilan kartoittaminen. Konkreettisena tuotoksena työryhmässä toteutettiin oppimisen tukeen liittyvää materiaalia. S2-opiskelijoiden tuen työryhmä kokoontui lukuvuoden 2023-2024 sekä syyslukukauden 2024. Työryhmä keskittyi ensisijaisesti lukuvuonna 2023-2024 S2-opiskelijoiden tuen kehittämiseen sekä yhteisopettajuuden muotojen kartoittamiseen ja kehittämiseen. Syksyllä 2024 keskityttiin S2-opetuksen periaatteiden tarkasteluun, S2-opiskelijoiden tuen tarpeiden kartoitukseen ja tietoisuuden levittämiseen

kouluihin, haastepassin kehittämiseen, segregoivan ajattelun ja rakenteiden tunnistamiseen ja ehkäisyyn sekä opiskelijoille suunnatun tukimateriaalin jalkauttamiseen ja tietoisuuden levittämiseen.

Kuva 3. Työryhmätoiminnan malli hankkeessa.

Yhteistyö muiden kanssa

Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa ja kehittää S2-opiskelijoiden lukitestausta ja pilotoida oppimisvaikeuksia kartoittavia testejä. Vantaan lukioissa on ollut käytössä Niilo Mäki Instituutin digilukiseula. Etenkin niissä lukioissa, joissa on paljon vieraskielisiä opiskelijoita, on havaittu haasteita siinä, että lukiseulasta tulee paljon hälyyttäviä tuloksia, jotka selittyvät usein tarkempien arviointien jälkeen kehittyvällä kielitaidolla. Hankkeen suunnitteluvaiheessa otettiin yhteyttä Niilo Mäki Instituuttiin ja lähdettiin pohtimaan, voisiko seulontaan löytyä uusia mahdollisuuksia. Mukaan suunnitteluun tuli myös Jyväskylä ja Lahti. Yhteistyössä päädyttiin pilotoimaan sanavarastotestiä digilukiseulan yhteydessä. Sanavarastotestissä opiskelija tunnistaa oikeita verbejä epäsanoista. Tämän toivottiin auttavan kielitaidon tason arvioimisessa. Tämän lisäksi pilottiseulaan lisättiin muita taustakysymyksiä, joilla saadaan tietoa opiskelijan kielitaustasta. Digilukiseulaa pilotoitiin Lumon ja Tikkurilan lukion 1. vuosikurssin opiskelijoilla elokuussa 2023.

Yhteistyö Niilo Mäki Instituutin, Jyväskylän ja Lahden kanssa oli hedelmällistä ja säännöllisissä palaverissa vaihdettiin tärkeitä havaintoja ja huomioita vieraskielisten lukitestauksesta. Valitettavasti erityisopettajamme eivät kuitenkaan kokeneet

pilottiseulasta siitä tavoiteltua hyötyä. Sanavarastotesit hälytti samassa linjassa muiden seulan osioiden kanssa, eikä se auttanut erottamaan toivotulla tavalla kielitaidon tasoa muista seulan osioista. Pilottikokeilu oli kuitenkin tärkeä kehityskokeilu asiaan, johon varmasti tulevaisuudessa tarvitaan muissakin kunnissa kehittämistä. Syksyllä 2024 kokeiltiin vielä erillisiä kielitaitotestejä, jotka toivat lisäapua lukiseulatulosten rinnalle. Näiden yhdistäminen vaikuttaa tässä vaiheessa nykyisillä olemassa olevilla seulontakeinoilla parhaimmalta tavalta seuloa eniten tukea tarvitsevia opiskelijoita ja havaita kielitaidon tason yhteyttä lukiseulan heikkoihin tuloksiin.

POHDITTAVAA JA TULEVAISUUDEN NÄKYMİÄ

Lukiokoulutuksen laatua Vantaalla eli LAVA 2 -hanke on ollut jatkumoa Lukioiden ohjauksen laadun vahvistaminen Vantaalla – eli LAVA-hankkeelle. Tämä jatkumo on mahdollistanut monipuolisen lukiokoulutuksen laadun ja saavutettavuuden kehittämisen vuosien 2021 ja 2024 välillä Vantaan lukioissa. Työ ei kuitenkaan pääty tähän, vaan tärkeät kehitysaskeleet on nyt saatu alkuun. Monikielisyys ja -kulttuurisuus ovat olleet ajankohtaisia ja kasvavia ilmiöitä Vantaalla ja pääkaupunkiseudulla jo useiden vuosien ajan. Edelleenkin monikielisen väestön määrä kasvaa meillä, mutta myös muualla Suomessa. Kuntaliiton selvityksen mukaan vieraskielisen väestön määrä yli kaksinkertaistuu vuoteen 2024 mennessä.

¹⁸ Tämä asettaa vaatimuksia koulutuksen järjestäjille ja suomalaiselle koulutusjärjestelmälle. Meidän tulee taata tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet kaikille taustoista ja kielitaidosta riippumatta. Maahanmuuttajataustaisten koulumenestys on usein heikompaa kuin kantaväestöllä, ja he ohjautuvat vähemmän korkeakouluopintoihin.¹² Yhtenä tärkeänä tulevaisuuden kysymyksenä onkin se, voidaanko oppimisvaikeuksien testausta kehittää paremmin kaikkia opiskelijoita palvelevaksi ja kohdentaa tukea paremmin vieraskielisille opiskelijoille.

Tämän hankkeen aikana Orpon hallitus laati esityksen¹⁷ lukiolain ja siihen liittyvien muiden lakien muuttamiseksi, ja eduskunta ehti hyväksyäkin lain juuri hankkeen viimeisillä viikoilla. Yhtenä keskeisenä muutoskohteena oli oppimisen tuen lainsäädäntö. Vaikka muutokset eivät suoraan vaikuttaneet tämän hankkeen toimenpiteisiin, heijastuivat ne kuitenkin epävarmuutena esimerkiksi opiskelijoille suunnatun lukio-opiskelun oppaan sisältöihin. Tässä hankkeessa kehitetty oppimisen tuen prosessimalli voi myös vanhentua pian hankkeen päätyttyä, kun uudet lakiuudistukset astuvat voimaan ja tuen toteuttamisen tapoja tulee tarkastella uudelleen. Oppimisen tuen teemat tulevatkin olemaan tärkeitä kehityskohteita vielä hankkeen jälkeen lakiuudistusten myötä. Hyvänä asiana on se, että Vantaalla on alkanut vuonna 2024 oppimisen tuen hanke, jonka kanssa on voitu tehdä kehitystyötä jo rinnakkain. Tämä mahdollistaa kehittämistyön sujuvan jatkumisen ja toimintamallien juurtumisen LAVA 2 -hankkeen jälkeen. Oppimisen tukitoimien vaikuttavuuden arvioiminen on myös kysymys, johon olisi toivottavaa saada laadukkaita ja yhteneväisiä arviointikeinoja tai -mittareita valtakunnallisesti.

LÄHTEET

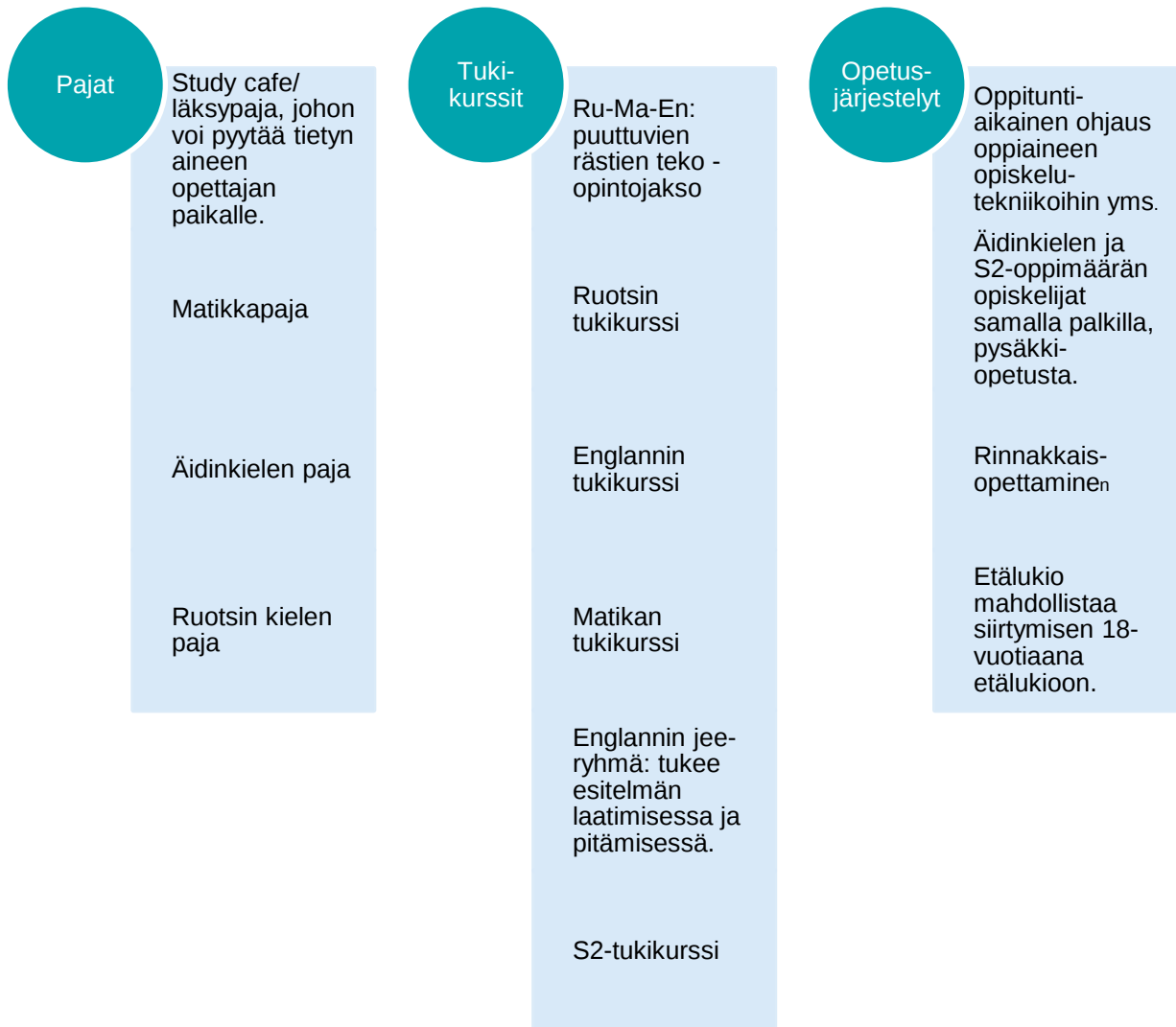
1. Opetus- ja kulttuuriministeriö [Lukion laatuohjelma - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#) Viitattu 18.1.2024
2. Opetushallitus. [Valtion erityisavustus lukiokoulutuksen laatu- ja saavutettavuusohjelman edistämiseen 2022–24 | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) Viitattu 4.3.2024
3. Timo Saloviita. (toim.) 2016. Samanaikaisopetus. Tuntisuunnitelmia ja työtapoja.
4. Rytivaara ym. Yhteisopettajuudesta monipuolisuutta opettamiseen. LukSitko 1/2018. Erilaisten oppijoiden liitto.
5. Sirkko ym. 2020. Yksin opettamisesta yhdessä opettamiseen: Onnistuneen yhteisopetuksen edellytykset. Kasvatus & Aika 14(19) 2020, 26-43
6. Kokko Marjut. Kohti uudenlaista opettajuutta: yhteisopettajuus edistämässä opettajien yhteistyötä ja inklusiota kouluissa. 2021. Oulun yliopiston tutkijakoulu; Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Acta Univ. Oul. E 203, 2021.
7. Opetushallitus. [Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus \(S2\) | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) Viitattu 4.7.2024
8. Härmälä Marita. 2019. Arkikielestä oppiainekohtaiseen kieleen: Euroopan nykykielten keskuksen kielitietoisuuden kehittämishanke 2016-2019. Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 10(2).
9. Toimintakortit. Erityisesti lukiossa –hanke. [Toimintakortit Kuopion-lukiot Erityisesti-lukiossa 2020.pdf \(koulutustakuu.fi\)](#) Viitattu 4.3.2024
10. Arvonen & Nurminen. 2021. Kaikki oppimisen ongelmat eivät johdu kielestä – myös maahanmuuttajaopiskelijalla voi olla oppimisvaikeuksia. [Artikkeli: Kaikki oppimisen ongelmat eivät johdu kielestä – myös maahanmuuttajaopiskelijalla voi olla oppimisvaikeuksia - oppimisvaikeus.fi](#) Viitattu 4.7.2024.
11. Arvonen Anu. 2011. Maahanmuuttajanuorten oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Kokeilut ja käytänteet. NMI-bulletin, 2011, Vol. 21, No. 1. Niilo Mäki -säätö
12. Hievanen ym. 2023. Eriarvoistumisen ehkäiseminen edellyttää maahanmuuttotautaisen väestön kieli- ja perustaitojen turvaamista. Kansallinen arviointikeskus Karvi. Policy brief 7:2023
13. Ylioppilastutkintolautakunta. [Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen ylioppilastutkinnossa | Ylioppilastutkintolautakunta](#) Viitattu 3.7.2024
14. Opetushallitus. [Oppimisen tuki ja erityisopetus lukiossa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) Viitattu 19.1.2024
15. Turun haastepassi [Monikielisen opiskelijan ohjaus ja tuki -toimintamalli – Ohjauksen toimintamalleja lukion opinto-ohjaajille \(turku.fi\)](#) Viitattu 4.3.2024
16. Manabua [Manabua - ILT Education](#) Viitattu 1.2.2024
17. Hallituksen esitys [HE 159/2024 vp](#) Viitattu 1.2.2025
18. Kuntaliitto. [Kuntaliitto selvitti: Vieraskielisen väestön määrä yli kaksinkertaistuu vuoteen 2040 mennessä | Kuntaliitto.fi](#) Viitattu 31.7.2024

LIITTEET

Liite 1. Oppimisen tuen checklist

Opiskelijan tuen tarve voi näkyä esim:	Miten opettaja voi tukea opiskelijaa oppitunnilla?	Milloin ja miten on syytä ohjata erityisopettajalle?
1. Tehtävien tekoon tai tekstien lukemiseen menee merkittävästi aikaa 2. Tekstin tuottamisen vaikeus 3. Lukeminen tai kirjoittaminen epätarkkaa/virheellistä 4. Suppea sanavarasto 5. Levoton käyttäytyminen 6. Ohjeiden kysyminen toistuvasti 7. Passiivisuus/apaattisuus/puhumattomuus 8. Vaikeus aloittaa tehtävää 9. Tehtäviä jää rästiin 10. Toistuvia poissaoloja • Kun nämä näkyvät opiskelijan toiminnassa toistuvasti, voi se viitata tuen tarpeisiin.	1. Tutustu ryhmäsi oppimisen tuen lomakkeisiin ennen opintojaksoa. 2. Keskustele tukea tarvitsevan opiskelijan kanssa. 3. Pedagogiset keinot, kuten esim. kielitietoiset toimintatavat. 4. Avaa käsitteet, käytä käsitelisteja. 5. Näytä tehtävänannot myös kirjallisena, pilko ne osiin 6. Selkeä oppitunnin struktuuri. 7. Mahdollisuus saada materiaalit ennen oppituntia. 8. Muistuta opiskelustrategioista (hyödyntäkää myös Lukiolaisen abc-materiaalia). 9. Kannustava ja positiivinen puhe. 10. Kiireettömyyden ilmapiirin luominen. 11. Istumajärjestysten käyttäminen. 12. Konsultoi erityisopettajaa.	• Kun oppimisen tuen tarve on noussut esiin ja omat keinot eivät riitä: 1. Keskustele opiskelijan kanssa. 2. Kysy, voisitteko olla yhteydessä erityisopettajaan.

Liite 2. Tukivalikoima Vantaan lukioissa

Lukiokoulutuksen laatua Vantaalla -hankkeessa
kehitettiin Vantaan lukiokoulutuksen laatua ja
saavutettavuutta vuosina 2023-2024. Hanketta
rahoitti Opetushallitus.

Teksti:

Eeva Pylkkö, Emmi Kivivuori

Kuvat: Copilot, Eeva Pylkkö, Vantaan
aineistopankki

